

Марина Јуришић

О ПРЕДЛОГУ *ПОЗА* У СРПСКИМ НАРОДНИМ ГОВОРИМА*

Овај прилог говори о старом словенском предлогу *йоза* који је, у предлошко-падежним конструкцијама са генитивом / општим падежом, сачуван у неким призренско-тимочким говорима (јужноморавским, тимочком, делу сврљишко-заплањских) у функцији спацијалног детерминатора и у исељеничким говорима на територији данашње Румуније (Рекаш и Банатска Црна Гора) у функцији спацијалног и темпоралног детерминатора. Поред тога, трагове овога предлога чувају прилози за време (*йозајутре, йозајучер, йозасунца, йозагана*) у говорима различитих српских дијалеката.

Кључне речи: српски дијалекти, призренско-тимочка дијалекатска област, исељенички говори на тлу Румуније, дијалекатска синтакса падежа, предлог *йоза*.

This paper deals with the old Slavic preposition *poza* which, in prepositional cases with the genitive / oblique case, is preserved in some of the vernaculars of the Prizren-Timok area (southern Morava, Timok, and a part of Svrlijig-Zaplanje speeches), functioning as a spatial determiner, and in the diaspora vernaculars in the territory of today's Romania (Rekaš and Banatska Crna Gora) functioning as a spatial and temporal determiner. In addition, traces of this preposition are preserved in temporal adverbs (*pozajutre, pozajučer, pozasunca, pozadana...*) in the speeches of various Serbian dialects.

Key words: Serbian dialects, Prizren-Timok dialect region, diaspora vernaculars in the territory of Romania, dialect syntax of cases, preposition *poza*.

1. Увод. У раду се говори о старој словенској лексеми *йоза*, која се временом задржала само на северу словенског језичког простора, док је код јужних Словена остала у траговима, као архаизам сачуван у чакавским говорима (на средњодалматинским острвима), али и у неким штокавским говорима призренско-тимочке дијалекатске области и у неким од исељеничких говора који су сеобама доспели на територију данашње Румуније пре више векова из јужнијих предела (и то „са подручја које је, у тренутку исељења носилаца тих говора, припадало смедеревско-вршачком дијалекту, додуше с елементима прелаза према косовско-ресавском”, Ивић 2009: 139).¹ На предлог *йоза* је скренуо пажњу П. Ивић, приликом истраживања исељеничких говора на територији данашње Румуније (у Рекашу и селу Краљевци

* Овај прилог финансирало је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије према Уговору број 451-03-68/2022-14, који је склопљен са Институтом за српски језик САНУ.

¹ П. Ивић примећује да на словенском северу „предлог *йоза* има простран ареал: пољ. *роза*, укр. *йоза*, блр. *йа-за*, р. *йо-за*” (2018а: 386), док *Етимолошки речник словенских језика* наводи да се предлог *йоза* комбинује са инструменталом и, ређе, с акузативом, и то документује потврдама из украјинског, белоруског, пољског, чешког, словачког и хрватског језика (где је ретко присутан) (КОРЕЋЊ 1973: 204).

у Румунском Банату),² констатујући у свом раду (из 1997. године): „Предлог *йоза* „иза, позади, страга” забележио је у Тимоку Ј. Динић (1988, 210), док је М. Томић записао у Свиници *йозáвчера* „пре три дана” (Томић 1984, 196). У другим штокавским говорима овај предлог није жив, иако га РЈА обилато потврђује закључно са XIX веком. Са чакавског земљишта *йоза* „nach, hinter” потврђено је на средњодалматинским отоцима (Hraste, Šimunović und Olesch 1979 s. v.)” (2018a: 386). У протеклих двадесет пет година (откако је П. Ивић изнео ова своја запажања) објављен је велики број дијалектолошких радова на основу којих је могуће формирати комплетнију слику о овом архаичном предлогу и употпунити је новим детаљима. Стога је циљ овога рада да утврди у којим се све говорима српског језичког простора употребљава предлог *йоза* и у ком значењу, са којим падежним формама се комбинује и да затим расветли синтаксичка значења која имају предлошко-падежне конструкције са овим предлогом.³

2. ГЕОГРАФСКА РАСПРОСТРАЊЕНОСТ И ЗНАЧЕЊА ПРЕДЛОГА ПОЗА. У RЈAZU се наводи да предлог *йоза*, са значењем *иза*, *за*, иде уз инструментал, локатив, ређе акузатив, и за то се даје већи број потврда (RЈAZU XI, s. 48: 299), међутим, П. Ивић је, у складу са дотадашњом истраженошћу јужнословенских говора, навео да овај предлог није жив у другим штокавским говорима (изузев исељеничких и тимочког), „иако га РЈА обилато потврђује закључно са XIX веком” (2018a: 386). Предлог *йоза*, у РСАНУ дат са квалификатором покрајински, са генитивом (и застарело с акузативом) „*огређује йојам иза која се нешићо налази, иза,*” док са инструменталом „*огређује йојам а йосле која се нешићо дојаћа, врши, йосле*” и „*б. исйод, с доње сйране која се нешићо налази*” (21: 526). Потврде из Пољице (неке већ наведене и у RЈAZU) су са инструменталом, а оне забележене на простору призренско-тимочке дијалекатске области (Лесковац, Врање, Књажевац) са општим падежом (тј. имају облик једнак акузативу), док су код аутора из XIX века чешће са генитивом, ређе с инструменталом.⁴ Преглед домаће дијалектолошке литературе показује да се предлог *йоза* (уз именску реч у општем падежу) употребљава у

² Становници Рекаша (католичке вере) се данас сматрају Хрватима. Независно од тога, пратећи језичке и историјске чињенице, П. Ивић закључује да се може претпоставити да је порекло говора Банатске Црне Горе и Рекаша из области између Тимока и Велике Мораве, свакако ближе Великој Морави (2009: 146). О сличностима и разликама између ових говора в. у Ивић 1994: 254–269; 2018б.

³ У складу са тим прегледани су речници РСАНУ и RЈAZU (етимолошки речник П. Скока не региструје овај предлог) и домаћа дијалектолошка литература: сви бројеви *Српској дијалектолошкој зборника*, али и друге монографије (углавном исте које Д. Радовановић и Ж. Бошњакковић користе као извор и литературу у: Бошњакковић – Радовановић 2011: 201–204, као и оне објављене после 2010. године) и речници, при чему се у *Изворима и цитираној литератури* овога прилога наводе библиографске јединице у којима је регистрован истраживани предлог или из којих су ексерпирани потврде за синтаксичку анализу (изузетак представља неколико наведених дела за која је наглашено да нису регистровала предлог *йоза*). Такође су коришћене белешке с ауторових дијалектолошких истраживања у Горњој Пчињи, селу Палојце код Грделице, селу Власе у Пољаници и селу Тибужде код Врања, а консултован је и колега Зоран Симић, који је вршио језичка истраживања у народним говорима на тлу Румуније.

⁴ Имајући у виду методологију израде РСАНУ, може се закључити да предлог *йоза* није забележен у језику писца након XIX века и да је жив само у народним говорима.

значајном делу призренско-тимочких говора са спацијалним значењем ‘иза’: Алексиначком Поморављу (Богдановић 1987: 235), околини Ниша (Јовановић 2004: 330, 545; Тома 1998: 371),⁵ Тимоку (Динић 2008: 600), Заплању (Марковић 2000: 229; Цветановић 2013: 160), јабланичком крају (Жугић 2005: 283; 2007: 557–560), Лесковцу и околини (Митровић 1984: 245), селу Палојце код Грделице, Црној Трави (Стојановић 2010: 675),⁶ Врању и широј околини (Златановић 2017), селу Власе у Пољаници, селу Тибужде код Врања, Горњој Пчињи (Јуришић 2014: 409–410, 438–439), Прешеву (Трајковић 2016: 524).⁷ Очекивано, у суседном кумановском говору такође је забележен спацијални предлог *ѝоза* (Видоески 1962: 183), иако га нема у македонском књижевном језику, а ни бугарски књижевни језик га не познаје (в. нпр. граматике Конески 1967; Граматика 1983). У исељеничким јужнословенским говорима на тлу Румуније овај предлог се комбинује са генитивом именске речи и има поред спацијалног и темпорално значење (Ивић 2009: 141–142, 143–144; 2018а: 385–386), што га чини другачијим у односу на призренско-тимочке говоре.⁸ Међутим, постојећа литература не показује да је присутан и у (иначе врло архаичним) говорима карашевских насеља и Свинице (Радан 2015; Томић 1984),⁹ и ниједан од истраживача народних говора Косова и Метохије није регистровао овај предлог у нашој јужној покрајини.¹⁰

⁵ Тома наводи да је у граду Нишу бележен предлог *иза*, а да се *ѝоза* сачувало само у околним селима (1998: 371).

⁶ Занимљиво је да овај предлог није примећен у Говору Црне Траве и Власине (Вукадиновић 1996: 254).

⁷ Р. Жугић је – у вези са предлогом *ѝоза*, изнела своје мишљење да је он: „својствен само неким призренско-тимочким говорима који су уже опредељени као јужноморавски у целини (говор јабланичког краја), или у једном свом делу који се по положају налази на јужноморавске говоре (говор Заплања и говор јужноморавске зоне Алексиначког Поморавља)”, инсистирајући на томе да је овај предлог забележен у зони Заплања која се ослања на јужноморавски говор и у јужноморавској зони Алексиначког Поморавља, а да није примећен у Говору Црне Траве и Власине (2007: 558–560; 2010: 94–96, 119). Ово мишљење је само делимично прихватљиво – предлог *ѝоза* чувају пре свега јужноморавски говори, али је чињеница да га је забележио и Ј. Динић у Тимоку (1988: 210; 2008: 600), а касније и Р. Стојановић у Црној Трави (2010: 675) и В. Цветановић у Заплању (2013: 160), с тим што га заиста нису регистровали: речници пиротског говора (Живковић 1987; Златковић 2014), монографија о говору Понишавља (Ђирић 1999), монографија и речник о говору Лужнице (Ђирић 1983; 2018), монографија о говору села Милушинца у Сокобањској котлини (који припада сврљишко-заплањском дијалекту, Гмитровић 2008), монографија о говорима села Присјан (од којих Доњи Присјан припада заплањском, а Горњи је у основи заплањски говор, али са доста лужничких особина, Милосављевић 2009), као ни дијалектолошки прилози са Косова и Метохије.

⁸ У прилогу о румунском утицају на говоре Банатске Црне Горе, аутори запажају да је генитивна флексија доследно очувана: „у просторним, темпоралним и другим синтагмама с бројним генитивним предлозима: *од, из, преко, између, са(а), ѝоза ‘иза’* (подвукла М. Ј.), *крај, пре, без*” (Симић – Царан 2006: 157).

⁹ М. Радан није забележио истраживани предлог у својој монографији, а ни у прилогу о архаичној лексици карашевских говора (2015; 2010: 431–444), али у говору Свиничана је забележен прилог *ѝозајуч’ера* (и *ѝозавч’ера*) ‘пре три дана’ (Томић 1984: 104, 196), што представља траг о постојању овог предлога у прошлости (в. т. 3.2.1).

¹⁰ У дијалектолошкој литератури нема података о томе да се западно од прешевско-бујановачког краја може срести истраживани предлог, али Р. Младеновић бележи у јужнокосовском селу Гатње само *ѝозаји* и још наводи: „Потврђен је само предлог *ѝозаји* +, чиме је гатњански говор део метохијско-косовског ареала (Младеновић 2002: 312–313)” (2013: 187), док у Сирињу, као и у шарпланинској жупи Гора, бележи *зај* и *ѝозаји* (2019: 764; 2001: 466). Истраживани

3. ГЕНИТИВ / ОПШТИ ПАДЕЖ СА ПРЕДЛОГОМ *ПОЗА* У ФУНКЦИЈИ СПАЦИЈАЛНОГ И ТЕМПОРАЛНОГ ДЕТЕРМИНАТОРА¹¹

3.1. Предлогом *йоза* уз именску реч у генитиву / општем падежу означавају се пре свега просторни односи, и то локативна (1) и адлативна (2) постлокализација. У оба случаја овом конструкцијом се идентификује позиција објекта локализације на хоризонталном плану у односу на оријентир, с тим што се његово индирективно (локативно) или адлативно значење препознаје по томе да ли стоји уз глагол мировања (индирективни) или глагол кретања (директивни). Постоје и ређе потврде аблативне постлокализације (3) у којима је управни глагол са семантичким обележјем усмереност (директивност) /+/ (што је исто обележје као код адлативне постлокализације). У њима је аблативно значење подржано аблативно маркираним глаголом (нпр. *излејѝи*) или пак дуплирањем предлога (*из йоза*).¹² Потврде:¹³

(1) заспа́ло моје дете́ беше овде́ка, *йоза вра́ѝа* (К), *йоза ої́њѝѝѝ* накладев́ о́гњѝ (Л), пуца́ *йоза њѝма* (Л), у ку́ћу сѝм ги све́ (рађала), та́м *йоза вра́ѝа* (ЦГ), *йоза бара́кеѝе* о́дма ете́ га ба́грем си и сѝк се́ди (КД) (Јуришић 2014: 410); оне́ *йоза ко́ла* ГД (Тралковић 2016: 524); Поглéј да не́је секи́ра *йоза а́мбар* (одредница *йоза*, Стојановић 2010: 675); Не ко́си, но брѝчи, ни сламкá *йоза ње́ѝа* не остане́ (одредница *бричи* (*се*), Стојановић 2010: 77); Кѝд неки́ за́вика *йоза ме́не*, прѝпаде ме (одредница *завика* (*се*), Стојановић 2010: 228); Ста́л, па свѝрка ел ѝде ко́й *йоза ње́ѝа* (одредница *сверка*, Стојановић 2010: 289); Чу́је се неkwó мрморѝе но́ћу *йоза ку́ћу* (одредница *мрморѝе*, Стојановић 2010: 465); Не́ћу д-ѝдем куд њѝга на светѝц, да ме свѝ по́ушкѝју па да бѝдем *йоза вра́ѝа* (одредница *поушкѝје* (*се*), Јовановић 2007: 487); Мукóм га беше ударѝја, ова́ј не́ѝе знаја́ што му Ра́де *йоза трѝбѝну* бија́ (одредница *муком*, Жугић 2005: 203); уро-ви́ли смо праз у башчѝнче *йоза ку́ћу* (одредница *йоза*, Жугић 2005: 297); У тој трупѝе, о́длете ми др́во и ўдари дете́, не́сѝм га виде́ја што е́ *йоза ме́не* билó (одредница *трупѝе*, Жугић 2005: 398); Ђу ти завр́жем једну́ фљѝуску, па ће ти свѝ сѝвнѝ *йоза ўѝи*, немóј се тѝ изигра́ваш с ме́не! (одредница *фљѝуска*, Жугић 2005: 427); Ђу ти залéпим једну́ шакани́цу па ће се чѝшаш *йоза ўѝи*! (одредница *шаканица*, Жугић 2005: 447); вѝди *йоза вра́ѝа* (Јовановић 2004: 330); Нѝзватóм гóсту ме́сто *йоза вра́ѝа* (одредница *незвѝи*, Јовановић 2004: 486); Застрѝчиѝи су на онѝј по́лѝчку *йоза вра́ѝа* (одредница *йолѝчка*, Јовановић 2004: 548); Нашлá сна́шка се́ћѝру *йоза вра́ѝа* (одредница *йоза*, Динић 2008: 600); *йоза вра́ѝа* стојѝм ДБ (Марковић 2000: 229); Їма ту́ја *йоза илѝмњу* едán плѝк М, Ова́м *йоза ку́ћу* ѝмамо тра́ву М (Тома 1998: 371); поглéдам, о́на *йоза ме́не* Гч (Богдановић 1987: 235); Кад иско́чѝсмо на вр́ брдо, кад ти пѝкоше о́бе раме́њаче, о́доше ко́ла ўсвет-та́мо позáди. Сѝстра дрѝжѝ онѝ кра́ве, само кра́ве гу о́стале у рѝке. А ја́ сам ста́ла *йоза моу́ сѝсѝру* па вѝкам (Богдановић 1987: 284);

предлог није забележен ни у косовско-ресавским говорима на овом простору, в. нпр.: *Речник косовско-мејохиској дијалекѝа* Г. Елезовића (1935), *Говор северне Мејохије и Речник ѝвора северне Мејохије* М. Букумирића (2003; 2012), *Говор средњеѝа Ибра* М. Божовића (2008).

¹¹ Терминологија и организовање семантичких поља прихваћено је од С. Павловића (2000; 2006).

¹² Употреба предлога *йоза* је сасвим слична оној у говорима северозападне Боке, али када је у питању предлог *иза*, једино што се међу потврдама нису нашле оне које би одговарале пољу „перлативна постлокализација” (уп. Павловић 2000: 39–40).

¹³ Све преузете потврде из литературе су (ортографски) уједначене и у њима су синтагме са предлогом *йоза* доследно истакнуте италиком.

Незв́ан гóс мéсто *йоза в́ра̑и̑а* (одредница *йоза*, Митровић 1984: 245); Нéшто свítка *йоза ш́у̑му* (Ратаје – Крмољ, одредница *сви̑и̑кам*, Златановић 2017); Те́ же́деш па ће ти пúца *йоза у́ши*! (Врање, одредница *йоза*, Златановић 2017).

Тò је *йоза в́ра̑и̑а*; А он окрèне прúт на дрúгу стрáну и опáли. Òви што су б́лизо *йоза н́е̑а*, свí не мòж да удáри, бо́ј су вр́ло б́лизо; Йди донéси ми мéтлу *исйоза в́ра̑и̑и* (Рекаш, Ивић 2018а: 385); òни тáмо *йоза Темишв́ара*; овò дòђе прид мéне, а òн је *йòза мéн* (Краљевци у Банатској Црној гори, Ивић 2018а: 386); овод је сиромашко село било, ово нису били људи богати, ка у, ка у, у друга села, та села *йоза Тимишв́ар*, да Вам кажем тако станчовански, *йоза Тимишв́ар* била земња боља и свет је био по богат тамо (Станчево у Банатској Црној Гори, Сикимић 2019: 411).¹⁴

(2) з́бире кочíце и *йоза в́ра̑и̑а* ги тúре (ЦГ) (Јуришић 2014: 439); легнá *йоза љегнú кру́шку* Сл (Трајковић 2016: 524); Сакрíл се *йоза в́ра̑и̑а*, слутí квò о́ратимо (одредница *слу̑и̑и*, Стојановић 2010: 866); Зáмакну *йоза кúћу* и не видò кудé òтиде (одредница *замакне*, Јовановић 2007: 432); Немòј да нами́һаж љубре *йоза в́ра̑и̑а*, нéго га изнéси! Нéма туј *йоза в́ра̑и̑а* нами́һање, дево́кко, т́ј, на срé[д] цòбу, па га изнéси! (одреднице *нами́һам*, *нами́һање*, Жугић 2005: 218); Йди *йоза кòла* па с вíлу придржéвљај снòпја да не попáдав! Стáни *йоза мéне*, пр́ва сьм дошлá! (одредница *йоза*, Жугић 2005: 283); Немòј да остáљаш метлú такòј на срé[д] цòбу, т́ури гу *йоза в́ра̑и̑а* у һòш! (одредница *һош*, Жугић 2005: 404); Ти йди *йоза кòла*, па куде онúј úдолицу кóчи! (одредница *удолица*, Жугић 2005: 410); Не вр́ља чарапíне *йоза крéвe[ш]*, дај овáм у нéчисто да вр́лим (одредница *чарапíна*, Жугић 2005: 437); кантíче мармулáду сакрíла *йоза írнци*; йди *йоза и́лòй*; сакрí се *йоза кòла* (Жугић 2007: 557); До сьг смо ишлí нáпоље *йоза кúћу*, а оц́г у алé (одредница *але*, Јовановић 2004: 337); Скутáл се *йòза в́ра̑и̑а* (одредница *йоза*, Јовановић 2004: 545); *йоза кúћу* га одведéм Ч, Кад улéго овáм, *йоза кúћу* Л (Тома 1998: 371); нéко най́ђе, а мí прáсе па *йоза в́ра̑и̑а* Т (Богдановић 1987: 235); Нашлá га *йоза в́ра̑и̑а* (одредница *йоза*, Цветановић 2013: 160); сакрíе се *йоза кáмен* Гр (Марковић 2000: 229); изнéли смо ств́ари нéки у брáниште, *йоза кúће* (село Рамни Дел, заплањски говор, Станковић 2008: 133); И лéгну *йоза кай́ју*; Вòл вр́ља зéмљу с рóгови, а *йоза ш́и́ју* му пада (одредница *йоза*, Митровић 1984: 245); Кáмења нафр́љамо *йоза кúћу* (Врање, одредница *нафр́љам*, Златановић 2017); Йди *йоза кúћу* и задавај се од вéтар (Врањска Бања, одредница *задавам се*, Златановић 2017); Ја отворí в́рата, а у тај тар пóјави се *йоза мéне* мој брат (Ратаје, одредница *тáр*, Златановић 2017).

Да мéтеш *йоза в́ра̑и̑а* (Рекаш, Ивић 2018а: 385);

(3) З́ја́к íзлете *йоза еѓн иб́ун* (одредница *иб́ун*, Динић 2008: 901); свекр́ва такòј, òн *ис йоза н́ума* расíпе канáче вòду (Шп) (Јуришић 2014: 499);

Йди донéси ми мéтлу *исйоза в́ра̑и̑и* (Рекаш, Ивић 2018а: 385).

Детерминисани предикат је, у првој групи потврда, глагол са инхерентним семантичким обележјем усмереност /-/ или се такав глагол подразумева (òне *йоза кòла*; Нéзватом гóсту мéсто *йоза в́ра̑и̑а*; поглéдам, òна *йоза мéне*; Незв́ан гóс мéсто *йоза в́ра̑и̑а*).

¹⁴ Овај део текста (у коме се нашао истраживани предлог) је преузет из рада Б. Сикимић, настало на основу разговора са становницима Станчева, села које припада Банатској Црној Гори, источно од Темишвара, „које је за истраживање одабрано због свог специфичног изолованог говора, али и једнако изоловане традицијске културе” (2019: 403).

У другој групи потврда постлокационо *йоза* (маркирано извесношћу досезања близине именованог оријентира) са именском речи у општем падежу или генитиву има адлативно значење оријентационог типа. Оно се уобичајено препознаје по глаголу (*йура, лејне, сакрије, замакне, намића* ‘намете на једну гомилу’, *иге, сйане, врља, скуйа се* ‘сакрије се’, *одведе, улејне, нафрља, йојави се, йага, мејше* ‘стави’). Често су то глаголи финалне директивности, односно глаголи смештања (*лејне, сйане*), али и динамички неспецификовани глаголи (*иге*), затим глаголи који имају обележје транзитивност */+/* (*сакрије, врља*) или медијалност */+/* (*сакрије се, скуйа се*) и усмереност */+/* конкретизовану као адлативност */+/*. У неким примерима се из самог контекста може закључити да је у питању адлативно значење, иако је управни глагол аблативно маркиран (*изнѐли смо ств́ари нѐки у бр́аниште, йоза кў́ће; йоза кў́ћу га одведѐм*).

Трећа група примера су потврде аблативне постлокализације. Овде је управни глагол такође директивни, а значење аблативности је постигнуто аблативно обележеним глаголом (*излеји*) или дуплирањем предлога (*из йоза*).

3.1.1. У говорима који су сачували предлог *йоза* обично се паралелно употребљава још неки предлог истог или сличног значења. Тако је предлог *иза* забележен (уз предлог *йоза*) у говору Прешева (Трајковић 2016: 511), власотиначког краја (Станковић 2008: 127, 134),¹⁵ града Ниша (Тома 1998: 371), Алексиначког Поморавља (Богдановић 1987: 235), Заплања (Марковић 2000: 229), а предлог *йозаг(у)* и његова фонетска варијанта *йосагу* у тимочком (Динић 2008: 602; 2019: 836), црнотравском (Стојановић 2010: 675), лесковачком (Митровић 1984: 245), јабланичком (Жугић 2007: 557) и такође, у говору Прешева (Трајковић 2016: 524), власотиначког краја (Станковић 2008: 147, 157),¹⁶ Ниша (Тома 1998: 377), Заплања (Марковић 2000: 229). У овим говорима предлог *йоза* и конкурентни *иза* и *йозаг(у)* функционишу у оквиру истог семантичког поља истовремено, док је у Тимоку забележен још и предлог *заг(у)* и његова фонетска варијанта *сџа*, а у речничкој грађи су честе и потврде са предлогом *иза* (Динић 2008: 204, 206, 259). Међутим, у призренско-тимочким говорима који чувају предлог *йоза*, али и на много ширем простору, функционише и предлог *йо* у сасвим сличном значењу, али обележен додатним ограничењима везаним за семантику именске речи, а и управног глагола.¹⁷ Тамо, за разлику од предлога *йоза*, који чешће стоји уз индирективне глаголе, а именска реч са којом се комбинује представља појам који може бити или статичан или покретан, предлог *йо* редовно подразумева кретање управљено према циљу, који се, такође, креће (дакле, не може по својој природи бити

¹⁵ Потврде са предлогом *иза* се налазе у дијалекатским текстовима који припадају заплањском говору (као и потврда за предлог *йоза*). Наиме, аутор је дијалекатске текстове разврстао по дијалекатским типовима којима говори власотиначких села припадају (лужнички, гранични између лужничког и заплањског говора, заплањски и јужноморавски).

¹⁶ Потврде са предлогом *йозаги* се налазе у дијалекатским текстовима који припадају јужноморавском говору.

¹⁷ Предлог *йо* у значењу секвентивног ‘иза’ обичан је у призренско-тимочким говорима (в. Богдановић 1979: 118; Вукадиновић 1996: 258; Жугић 2005: XXXV; Јуришић 2014: 435; Марковић 2000: 229; Михаиловић 1977: 66; Станковић 2008: 127, 144; Трајковић 2016: 415, 441, 519), а није непознат ни косовско-ресавским говорима, али на основу досадашње литературе, не може се поуздано утврдити колико је у њима фреквентан (уп. Милорадовић 2003: 274–275).

статичан, као *кућа*, на пример), при чему је досезање тога циља ирелевантно.¹⁸ Предлог *йоза* стоји на месту стандардног *иза* + *йенийив*, са глаголима мировања или онима чије се кретање завршава у тачкама лексикализованим именском речи у генитиву / општем падежу, док конструкцији *йо* + општи падеж, која се, у значењу ‘иза’, везује искључиво за глаголе усмереног кретања, више одговара значење стандардног *за* + инструментал (*иде за женом*) и она се не комбинује са глаголима мировања (више о томе в. у: Јуришић 2011).

3.2. Темпорално значење предлошко-падежних конструкција са предлогом *йоза* забележено је само у исељеничким говорима Банатске Црне Горе и Рекаша који су на територију данашње Румуније доспели пре више столећа миграцијама из јужнијих предела (в. фусноту 2). Они су, изоловани од главнине штокавског наречја, сачували многе архаизме, између осталог и предлог *йоза* и то у оба значења – просторном и временском. Судећи по досадашњој дијалектолошкој литератури, сигурно је да се у овим говорима предлогом *йоза* и генитивом именске речи исказује постериорност – „означавање времена које на временској оси следи именованом моменту или периоду” (уп. Павловић 2000: 76).¹⁹ Потврде:

На трљике се истрлицџ (кудеља). *Поза йџб* је на грѣбени очѣшљамо. Йсприд бџја и *йџза бџја* (рата). *Поза гва сѣйа* га извџди, је гџџв печѣн лебац. *Поза йџб* се пџчме пѣће. *Поза йџб* пџчмеду да се припрѣвљаду за свѣдбу. (Рекаш, Ивић 2018а: 385); *йоза Пейрџвдан* (Краљевци у Банатској Црној гори, Ивић 2018а: 386); овод је сиромашко село било, ово нису били људи богати, ка у, ка у, у друга села, та села поза Тимишвар, да Вам кажем тако станчовански, поза Тимишвар била земња боља и свет је био по богат тамо, овод били су никоколико човека што су били мало по, него кад је, *йоза рай* иљаду девестотине педесете године, педес прве, педес друге, педес треће до педес и девете; Да, тамо сам дошла, сам седила на дванес године, онак сам купила ову и онак *йоза йџо* сам, баба и деда су умрли, сам манула дивојке, сам дала њџ (Станчево у Банатској Црној Гори, Сикимић 2019: 411, 416).

Занимљиво је да се у говору Ченеја, једном банатском говору шумадијско-војвођанског дијалекта (у коме се, као што је речено, не чува предлог *йоза*) уобичајено говори *йџиза* у значењу ‘после’: *Пџиза сѣране*, сџтри дџн ймаду мџло дџће; И џнда тџко лџпо, *йџџиза йџџа* ако се уџесу дџбро, џндак нџ врату (Ивић и др. 1997: 321).²⁰

¹⁸ У говорима које је аутор овог прилога истраживао (село Палојце код Грделице, село Власе у Пољаници, Горња Пчиња, село Тибужде код Врања) примећују се следеће правилности у значењима предлога *йо* и *йоза*: може се рећи: *иде йо мене*, али не може: *сџџџи йо мене*, с друге стране – може се рећи: *иде йоза мене*, али и: *сџџџи йоза мене*. Када се каже *иде йо мене* то значи *иде за мном* (прати ме), а када се каже *иде йоза мене*, значи да *иде иза мене*, при чему мој положај (тј. да ли се крећем или не) не условљава његово кретање, већ се његово кретање једноставно дешава иза мене. Дакле, мора се испоштовати семантика именске речи уз предлог *йо* и значење управног глагола да би конструкција *йо* + ОП значила исто што и стандардно *за* + инструментал (*иде за мном*), а не *йо* + локатив (*иде йо мени*). Таквих ограничења у употреби предлога *йоза* нема.

¹⁹ И према усменим наводима колеге Зорана Симића, у Банатској Црној Гори се и данас могу чути потврде с предлогом *йоза* сличне онима које је забележио П. Ивић.

²⁰ Аутори монографије о банатским говорима такође су пронашли податак у раду Максима Младенова „Говорџт на Ново Село Видинско” (Софија, БАН, 1969, 140) да је облик *йџиза*

3.2.1. У призренско-тимочким говорима који познају спацијални предлог *їоза* није забележено и темпорално значење овога предлога. Постоје јаке индикације да је овде предлог *їо* потиснуо предлог *їоза* из семантичког поља у коме су једно време заједно егзистирали. Наиме, предлог *їоза* у претходно наведеним призренско-тимочким говорима је врло стабилан у означавању простора, а у исељеничким говорима чува и временско значење, што оставља могућност да је некада и овде означавао простор и време, затим, у нашим народним говорима постоје временски прилози типа *їозајїуре*, *їозајїуре*, који представљају трагове временског значења предлога *їоза* (в. о томе у тексту ниже). Међутим, темпорално значење ‘после’ предлошко-падежне конструкције *їо* + *локайїив*, присутно од најстаријих времена у свим словенским језицима, очито је било велике снаге – потиснуло је предлог *їоза* из временског значењског поља у истраживаним говорима, а могуће је (према мишљењу М. Ивић) да је управо оно утицало да се развије и поменуто месно значење ‘иза’ предлога *їо* (1951–1952: 191–192, 195).²¹ И у суседном кумановском говору, који познаје предлог *їоза* само у просторном значењу, такође се употребљава предлог *їо* у временском значењу ‘након, после’.²²

Данас у српским народним говорима – који не припадају увек призренско-тимочкој дијалекатској области, наилазимо на трагове предлога *їоза* у временском значењу, сачуване у прилозима:

їозајїуре БП (Богдановић 1979: 99); *їозајїуре* ‘дан иза прекосутра’: Тóј ће бóде тек *їозајїуре* (Цветановић 2013: 160); *їозајїуре*, *їозајїуре* ‘наксутра, три дана касније’: Дњњс боли једно, јўтре друго, зјўтре трећо, *їозајїуре* четврто; нéма више здравје, него крпéње (Зав); Остáдомо јóш нéколко дњна, *їозајїуре* че се врнемо (Кп) (Златковић 2014: 160); *їозајїуре* ‘прекосутра’ (Живковић 1987: 118), *їозајїуре* ‘прекосутра’: Јўтре че да жњéмо у Цáрову глáву, а *їозајїуре* у Градич (Динић 2008: 600); *їозујїуре* ‘наксутра (после три дана)’: Штá ћéмо да рáдимо *їозујїуре*, нé знам, да бóдемо живи дотáд (Марковић 1986: 405);

їозајучер(а) ‘накјуче, пре три дана’: *Позајучер* дооди тётка ми нá-госје (Бе); Пáде облак *їозајучера* и водá ни однéсе (Кп) (Златковић 2014: 160); *їозајучер* ‘прекјуче’: Окáл сам и јóш *їозајучер*, ал ёто, нéма и (Динић 2008: 600); *їозајч’ера* (и *їозáвч’ера*) ‘пре три дана’ (Томић 1984: 104, 196); *їозујч’ер* ‘прекјуче’: До *їозујч’ер* нїје мóго да ми дóђе рéд да ўзнем воду да полијем градїну (Марковић 1993: 301);

прилози за време: ‘...*їозàсўнцу*, *їозàсўнца*, *зàсўнца*, *їозагáна*...’ (Станић 1977: 119),²³ *їозàсўнцу* ‘по заласку сунца’: *Позасўнцу* прође поштијер. Дођи *їозасуницу* да се прстенамо (Гаговић 2004: 196).

(> *їойзъ*) записан и у бугарском говору Новог села код Видина, чија је основица тимочка (Ивић и др. 1997: 321–323).

²¹ Темпорална аналитичка конструкција *їо* + *ОП* са значењем постериорности пореклом је секвентивно *їо* + *локайїив*, за које се верује да је прасловенског порекла (в. напомену 213 у: С. Павловић 2006: 161–162).

²² Ово се може закључити на основу дијалекатске грађе дате у *Текстїовима* монографије Б. Видоеског, на пример: *По-јегéње* после ке-стáне пóпова кёрка да-збїра пóлози; *По-нéкоје врéме* почнале да-ву-збóрив на-тўј чорбацїкуту (1962: 274, 278).

²³ Занимљиво је да М. Станић у прилогу *їозàсўнцу* види срастање два предлога (с именицом), као и, на пример, у прилозима *зàгови’ек*, *наўїрїчу* (1977: 85).

У говору Малог Извора у Црној Реци забележен је и придев који чува старо *йоза*:

йозујчерáњи, -а, -о ‘прекјучерашњи’: Јбш се није просушио пút од *йозујчерању* кишу и град (Марковић 1993: 301).²⁴

4. ЗАКЉУЧАК. Стари предлог *йоза* је добро сачуван у једном делу призренско-тимочких говора – на континуираном простору који почиње од северне Македоније (кумановски говор такође чува лексему *йоза*), простира се преко прешевске и горњопчињске области и долином Јужне Мораве долази до Алексиначког Поморавља на северу, дакле, у призренско-јужноморавским говорима, али не и онима који се налазе на територији Косова и Метохије, већ говорима долине Јужне Мораве, јужноморавским. Забележен је и у сврљишко-заплањском дијалекту (црнотравски, заплањски, али опет не у свим истраженим говорима) и на северу тимочко-лужничког дијалекта, у тимочком говору, који иначе важи за најархаичнији међу овим говорима, а и међу говорима целе призренско-тимочке области (док у средишњем појасу – Понишавље, белопаланачка и пиротска област, и јужној лужничкој зони изостаје). Такође се чува и у неким исељеничким говорима на тлу Румуније – Банатска Црна Гора и Рекаш (али не и у говорима карашевских насеља и Свинице). Комбинује се са генитивом или општим падежом (код говора са аналитичком деклинацијом) у исказивању просторних односа (постлокализације), а у исељеничким говорима, поред просторног, има и временско значење (постериорност). Такође постоје трагови овога предлога задржани у прилозима за време (*йозајушре, йозајучер, йозасунца, йозадана*) у говорима различитих српских дијалеката.

ИЗВОРИ И ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА

- Богдановић, Недељко. Говори Бучума и Белог Потока. *Српски дијалектолошки зборник XXV* (1979): 1–178.
- Богдановић, Недељко. Говор Алексиначког Поморавља. *Српски дијалектолошки зборник XXXIII* (1987): 7–302.
- Божовић, Маринко. *Говори средњега Ибра*. Друго проширено издање. Приштина / Лепосавић: Институт за проучавање културе Срба на Косову и Метохији, 2008.
- Бошњаковић, Жарко, Драгана Радовановић. Синтетички поглед на творбу аориста и ареал наставака у штокавском наречју. *Зборник Мајнице српске за филологију и лингвистику LIV/1* (2011): 181–204.

²⁴ У нашој дијалектолошкој литератури забележена су и два глагола у којима се можда такође чува стари предлог *йоза*: *йозамине* ‘проћи’ (Златковић 1990: 728) у пиротском крају, *йозамине* ‘престигне спут понекога’ и ‘престигне у богатству некога’ у Тимоку (Динић 2008: 600) и *йозамрцаји, -чём* ‘затећи се негдје у ноћи, смркнућу (двоје, троје или више њих)’ у пивском селу Безује (Гаговић 2004: 196) и *йозамрцаји, -мрчёмо* ‘омрћи, замрћи (више лица)’ у Васојевићима (Стиловић 2014: 490). На ову претпоставку наводи податак да у неким говорима (рецимо, врањском) функционише глагол *замине* у истом значењу као *йозамине*, као што и понегде (нпр. у Драгачеву, Петровић – Капустина 2019: 155) функционише глагол *замркнуји* у сличном значењу као *йозамрцаји*, што такође изгледа као сложеница настала срастањем предлога са глаголом, и то предлога који у основи има значење ‘иза’.

- Букумирић, Милета. Говори северне Метохије. *Српски дијалектолошки зборник* L (2003): 1–356.
- Букумирић, Милета. *Речник говора северне Метохије*. Београд: Институт за српски језик САНУ, Монографије 15, 2012.
- Видоески, Божо. *Кумановскиот говор*. Скопје: Институт за македонски јазик, Посебни издања 3, 1962.
- Вукладиновић, Вилотије. Говор Црне Траве и Власине. *Српски дијалектолошки зборник* XLII (1996): 1–317.
- Гаговић, Светозар. Из лексике Пиве (село Безује). *Српски дијалектолошки зборник* LI (2004): 1–312.
- Гмитровић, Јасмина. Говор села Милушинца (у Сокобањској котлини). *Српски дијалектолошки зборник* LV (2008): 323–428.
- ГРАМАТИКА: *Граматика на съвременния български книжовен език*, Том II, Морфологија [Българска академия на науките, Институт за български език], София: Българска академия на науките, 1983, 416–445.
- Динић, Јакша. Речник тимочког говора. *Српски дијалектолошки зборник* XXXIV (1988): 1–337.
- Динић, Јакша. *Тимочки дијалектски речник*. Београд: Институт за српски језик САНУ, Монографије 4, 2008.
- Динић, Јакша. Допуне Тимочком дијалекатском речнику. *Српски дијалектолошки зборник* LXVI/2 (2019): 741–880.
- Елезовић, Глиша. Речник косовско-метоховског дијалекта, св. 2. *Српски дијалектолошки зборник* VI (1935): 1–587.
- Живковић, Новица. *Речник широкског говора*. Пирот: Музеј Понишавља, Културна баштина, књига II, 1987.
- Жугић, Радмила. Речник говора јабланичког краја. *Српски дијалектолошки зборник* LII (2005): 1–470.
- Жугић, Радмила. Генитивне предлошко-падежне синтагме просторне и месне семантике у говору јабланичког краја с предлозима: *око, њорег / сјорег, њоза, више / њовише / извише, врз*. *Српски дијалектолошки зборник* LIV (2007): 549–568.
- Жугић, Радмила. *Исказивање џенитивних значења у говору јабланичког краја (у светлу џризренско-џимочких говора као целине)*. Београд: Институт за српски језик САНУ, Монографије 13, 2010.
- Златановић, Момчило. *Речник говора јужне Србије: дијалектно издање*. Снежана Петровић, Соња Манојловић и Ана Тешић (уреднице дигиталног издања). Београд: Институт за српски језик и Центар за дигиталне хуманистичке науке, 2017. *Расковник: речничка џлајформа*. Снежана Петровић и Тома Тасовац (уредници). <<http://taskovnik.org/nadji/urit/%22%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%B0%22/strana/1/limit/30/dict/all/scope/entry>> 9. 7. 2022.
- Златковић, Драгољуб. Фразеологија омаловажавања у пиротском говору. *Српски дијалектолошки зборник* XXXVI (1990): 423–740.
- Златковић, Драгољуб. *Речник широкског говора*. Том II (О–Ш). Београд: Службени гласник, 2014.
- Ивић, Милка. О предлогу *џо* у српскохрватском језику. *Јужнословенски филолоџ* XIX/1–4 (1951–1952): 173–212.
- Ивић, Павле. *Српскохрватски дијалекти. Њихова сџрукџура и развој* (прев. Павица Мразовић). Милорад Радовановић (ред.). Павле Ивић. Целокупна дела, III. Сремски Карловци – Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 1994.
- Ивић, Павле, Жарко Бошњаковић, Гордана Драгин. Банатски говори шумадијско-војвођанског дијалекта. Друга књига: морфологија, синтакса, закључци, текстови. *Српски дијалектолошки зборник* XLIII (1997): 1–586.
- Ивић, Павле. *Српски дијалекти и њихова класификација*. Прир. Слободан Реметић. Издавачка књижарница Зорана Стојановића, Сремски Карловци – Нови Сад, 2009.
- Ивић, Павле. *Прилози лексичкој џеографџи словенској језичкој свеџа*. Милорад Радовановић (ред.). Павле Ивић. Целокупна дела, X/2*. О дијалектологији: расправе, студије, чланци. Прир. Слободан Реметић. Сремски Карловци – Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 2018, 383–391.
- Ивић, Павле. *Једна доскора неџознаџа џруџа шџокавских говора: џовори с неџаменџеним џаџџом*. Милорад Радовановић (ред.). Павле Ивић. Целокупна дела, X/2***. О дијалектологији: расправе, студије, чланци. Прир. Слободан Реметић. Сремски Карловци – Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 2018, 291–305.

- Јовановић, Властимир. Речник села Каменице код Ниша. *Српски дијалектолошки зборник LI* (2004): 313–688.
- Јовановић, Властимир. Додатак Речнику села Каменице код Ниша. *Српски дијалектолошки зборник LIV* (2007): 403–520.
- Јуришић, Марина. Просторна значења аналитичких конструкција са предлогом *йо* у говору Горње Пчиње. *Зборник Мајице српске за филологију и лингвистику LIV/2* (2011): 199–206.
- Јуришић, Марина. Синтакса падежа Горње Пчиње (Одредбене функције). *Српски дијалектолошки зборник LXI* (2014): 367–534.
- Конески, Блаже. *Грамајика на македонској латиници*. Дел I и II, Скопје: Култура, 1967.
- Марковић, Јордана. Говор Запања. *Српски дијалектолошки зборник XLVII* (2000): 7–307.
- Марковић, Миодраг. Речник народног говора у Црној Реци. *Српски дијалектолошки зборник XXXII* (1986): 243–500.
- Марковић, Миодраг. Речник народног говора у Црној Реци. Књига 2. *Српски дијалектолошки зборник XXXIX* (1993): 149–398.
- Милосављевић, Тања. Говор села Присјана (Горњег и Доњег). *Српски дијалектолошки зборник LVI* (2009): 383–558.
- Митровић, Брана. *Речник лесковачког говора*. Лесковац: Библиотека народног музеја у Лесковцу, Књига 32, 1984.
- Михалковић, Јован С. *Лесковачки говор*. Лесковац: Библиотека Народног музеја у Лесковцу, 1977.
- Младеновић, Радивоје. Говор шарпланинске жупе Гора. *Српски дијалектолошки зборник XLVIII* (2001): 1–696.
- Младеновић, Радивоје. Генитив именских речи у северношарпланинским и јужнометохијским говорима – флексија и аналитизација. *Зборник Мајице српске за филологију и лингвистику XLV/1–2* (2002): 291–320.
- Младеновић, Радивоје. *Говор јужнокосовског села Гајиње*. Београд: Институт за српски језик САНУ, Монографије 18, 2013.
- Младеновић, Радивоје. Говор северношарпланинске жупе Сиринић. *Српски дијалектолошки зборник LXVI/1* (2019): 1–1047.
- Павловић, Слободан. *Детерминативни падежи у говору северозападне Боке*. Београд: Институт за српски језик САНУ (Библиотека Јужнословенског филолога, Нова серија, књ. 16), 2000.
- Павловић, Слободан. *Детерминативни падежи у старосрпској писаној књижевности*. Нови Сад: Матица српска, 2006.
- Петровић, Драгољуб, Јелена Капустина. Речник Драгачева. *Српски дијалектолошки зборник LXVI/2* (2019): 7–635.
- Радан, Михај. Архаична лексика карашевских говора – извор за ближе одређивање порекла и старине Карашевака у Банату. *Научни сасијанак славистица у Вукове дане 39/1* (2010): 431–444.
- Радан, Михај. *Фонетика и фонологија карашевских говора данас. Прилози проучавању српских говора у Румунији*. Нови Сад: Филозофски факултет, 2015.
- РСАНУ: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*. 1–. Београд: САНУ, Институт за српски језик САНУ, 1959–.
- Сикимић, Биљана. Станчево: наративи о раду и сиромаштву. *Исходишта 5*. Ниш: Филозофски факултет Универзитета у Нишу, 2019, 403–424.
- Симић, Зоран, Маца Царан. О румунском утицају у говору Банатске Црне Горе. *Probleme de filologie slava XIV* (2006): 151–163.
- Станић, Милија. Усочки говор II. *Српски дијалектолошки зборник XXII* (1977): 1–157.
- СТИЛОВИЋ, Рада. *Речник Васојевића*. Београд: Чигоја штампа, 2014.
- Стојановић, Радосав. Црнотравски речник. *Српски дијалектолошки зборник LVII* (2010): 1–1060.
- Тома, Пол-Луј. Говори Ниша и околних села. *Српски дијалектолошки зборник XLV* (1998): 1–473.
- Томић, Миле. Говор Свиничана. *Српски дијалектолошки зборник XXX* (1984): 7–265.
- ЦВЕТАНОВИЋ, Видоје. *Речник зајлањског говора*. Гацин Хан: Народна библиотека „Бранко Миљковић”, 2013.
- Ћирић, Љубисав. Говор Лужнице. *Српски дијалектолошки зборник XXIX* (1983): 1–190.
- Ћирић, Љубисав. Говори Понишавља. *Српски дијалектолошки зборник XLVI* (1999): 7–262.
- Ћирић, Љубисав. Речник говора Лужнице. *Српски дијалектолошки зборник LXV/2* (2018): 1–1166.

*

КОРЕЧНÝ, František. *Etymologický slovník slovanských jazyků. Slova gramatická a zájmena. Svazek 1. Předložky. Koncové partikule*. Praha: Academia, 1973.
 R.JAZU: *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. I–XXIII. Zagreb: JAZU, 1880–1976.
 СКОК, Petar. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. I–IV. Zagreb: JAZU, 1971–1974.

Marina Jurišić

ON THE PREPOSITION *POZA*
 IN SERBIAN VERNACULARS

S u m m a r y

This paper deals with the archaic Slavic preposition *poza* (still used in the north of the Slavic speaking areas) which has been preserved in some Serbian vernaculars. It has been shown to be well-preserved in one part of the Prizren-Timok region (most often in Prizren-South Morava speeches, but not in Kosovo and Metohija, then in one part of the Svrljig-Zaplanje and in Timok area), as well as in the diaspora vernaculars that arrived in the territory of today's Romania several centuries ago in the migrations from southern regions (Banatska Crna Gora and Rekaš). The prepositional phrase with *poza* and a nominal word in genitive or oblique case (in speeches with analytic declension) signifies mostly spatial relation, to be precise locative or adlative post-localization (*pozá vrata stojim; zbíre kočice i poza vráta gi túre*). In both cases this construction identifies the position of the object of localization on the horizontal reach in relation to an object as orientation point, with the provision that its indirective (locative) or adlative meaning is recognized in whether it is constructed with a stative verb (indirective) or verb of motion (directive). There are also rare confirmations of ablative post-localization in which the ablative meaning is supported by an ablatively marked verb (*Zájak ízlete poze edén džbún*) or by preposition doubling (*ón is poza njúma rasípe kanáče vódu*). The temporal meaning of the prepositional phrases with the preposition *poza*, more precisely posteriority (*poza Petróvdan*), is recorded only in the diaspora speeches of Banatska Crna Gora and Rekaš. In the vernaculars which have preserved the preposition *poza*, usually there is a parallel use of some other preposition with the same or similar meaning (*iza, pozad(i), posadi, zad(i), sđ, po*). Besides that, the traces of this preposition are preserved in adverbs of time (*pozajutre, pozajučer, pozasunca, pozadana*) in the speeches of various Serbian dialects.

Институт за српски језик САНУ
 Кнез Михаилова 36, 11000 Београд, Србија
 jmarina011@gmail.com

(Примљено: 25. августа 2021;
 прихваћено: 10. новембра 2022)